

**SERVEIS TÈCNICS DE PUNT DE TROBADA
(STSP)**

**FUNCIONS DIFERENCIALS DEL PEDAGOG I
PSICOPEDAGOG EN UN PUNT DE TROBADA**

14 de març de 2015

- 1.- INTRODUCCIÓ
2. PERFILS PROFESSIONALS SEGONS LA REFERÈNCIA LEGISLATIVA
3. APORTACIONS DE LES FUNCIONS DEL PEDAGOG/PSICOPEDAGOG EN EL PUNT DE TROBADA
4. CONCLUSIONS
5. FONTS DE CONSULTA

Document debatut i analitzat en el Grup de Treball de Pedagogia Social,
adscrit a la Vocalia de Social, entre octubre de 2014 i gener de 2015

Direcció del document: Montserrat Juanpere

Elaboració del contingut del document: Roser Alegre, Judith Garcia i Pilar Morral

Compilació i coordinació de: Pilar Morral

Amb la col·laboració per mitjà d'aportacions del fòrum de:
Roser Alegre, Josep M. Elias, Judith Garcia, Carla Jiménez, Montserrat Juanpere, Pilar Morral i Rosa Rodríguez.

Ratificat en la Junta de Govern el 14 de març de 2015

Drets exclusius d'edició: © Col·legi de Pedagogos de Catalunya
Els continguts poden ser reproduïts, citant-ne la font i els autors.

1.- INTRODUCCIÓ

El motiu d'elaborar aquest document és argumentar el valor i dret de pertinença del pedagog/a i psicopedagog/a en les funcions definides en la Cartera de Serveis, així com l'aportació de funcions diferencials pedagògiques que la pràctica del servei reclama com a específiques del rol propi del pedagog/a i psicopedagog/a i/o complementàries dins la interdisciplinarietat.

Aquest document, un cop ratificat per la Junta de Govern, formarà part de la proposta que el Col·legi de Pedagogs de Catalunya, en aquest àmbit, tindrà de referència per a presentar al Departament de Benestar Social i Família, quan es revisi la Cartera de Serveis Socials vigent en l'actualitat (Decret 142/2010, d'11 d'octubre).

L'absència del pedagog/a i psicopedagog/a en un espai emblemàtic que promou la relació parternofilial precisament quan hi ha circumstàncies que la pertorben o fins i tot la priven, ens mou a presentar aquesta proposta.

L'interès per a fer-ho, a més de corporatiu, és sobretot de millora del servei en benefici dels infants i adolescents i els seus progenitors i familiars. Creiem fermament que l'aportació pedagògica incorpora una mirada centrada en l'infant, i en benefici de la interacció familiar en favor del nen/a. Valorem que l'espai de Punt de trobada, tot i haver de ser un espai neutre, no pot deixar d'atendre les dificultats pròpies en l'exercici d'una parentalitat positiva.

La neutralitat i preservació de les trobades no pot anar en detriment de la millora de l'exercici i habilitats parentals quan l'observador és expert en el fet educatiu i coneix bé les implicacions afectives i vinculants d'aquestes trobades. Observar i supervisar està bé; però de la mateixa manera que davant d'un fet succeït al carrer prenem part, sigui prenent partit o no, com a professionals en presència ja modifiquem la interacció que se succeeix. Aleshores per què no prendre la paraula també per a ajudar a identificar millores i posar paraules a les emocions i situacions? La responsabilitat tècnica i també ètica en l'exercici de la professió ens empeny a proposar aquest document.

Tal i com es descriu a la Cartera de Serveis Socials 2010-2011:

"El Punt de Trobada és un recurs destinat a atendre i prevenir, en un lloc neutral i transitori, i en presència de personal qualificat, la problemàtica que sorgeix en els processos de conflictivitat familiar i, en concret, en el compliment del règim de visites dels fills i filles establert pels supòsits de separació o divorci dels progenitors o pels supòsits d'exercici de la tutela per part de l'Administració pública, amb la finalitat d'assegurar la protecció del menor".

Per tant, també s'atenen situacions de violència masclista VIDO¹, així com altres situacions amb indicadors d'interferències parentals o de maltractament d'infants i adolescents, que requereix d'un espai supervisat per a la preservació i protecció d'aquest.

Arran de la Llei del divorci, a partir de 1981, es fa necessari obrir un espai de visita al pare/mare o tutor/a no custodi quan aquest no està garantit.

Paral·lelament doncs al control i supervisió, el Punt de Trobada també és un espai facilitador de la interacció patern/matern-filial en situacions transitòries que tendeixen cap a una normalització del desenvolupament del règim de visites.

¹ VIDO o Jutjats de violència sobre la dona

2. PERFILS PROFESSIONALS SEGONS LA REFERÈNCIA LEGISLATIVA

Les funcions professionals del punt de trobada queden recollides a la Llei 5/2008 com fa esment la Cartera de Serveis Socials. Des del 2011, les funcions tant del professional coordinador com les funcions dels tècnics referents consten al Decret 375/2011, de 21 de juny, dels Serveis Tècnics de Punt de Trobada.

Els perfils professionals als qui s'atribueixen les funcions del marc legislatiu anterior i que es recull a la Cartera de Serveis Socials són el "*Coordinador/a amb titulació universitària en psicologia, treball social i educació social*".

Tal i com es pot veure no hi ha funcions específiques per disciplines i el Pedagog/a i/o Psicopedagog/a pot, per coneixement, assumir el perfil de tècnic i el de coordinador si no fos perquè no està inclòs al Decret ni a la Cartera de Serveis Socials.

La situació contemporània, però, reclama el terreny competencial del pedagog/a i psicopedagog/a dins l'equip interdisciplinari de treball en el Punt de Trobada. Tant per desenvolupar les funcions que actualment ja contempla el Decret i la Cartera de Serveis, sigui el de tècnic com el de coordinador, com per a complementar-les en la seva especificitat, segons descrivim a l'apartat 3.

Decret 357/2011, de 21 de juny, dels Serveis Tècnics de Punt de Trobada

Article 23

Persona coordinadora

El o la professional coordinador/a organitza i supervisa el funcionament general del recurs. En concret, s'encarrega de les activitats següents:

- a) Assumir la representació del servei.*
- b) Realitzar les entrevistes inicials i de seguiment a les persones adultes implicades.*
- c) Efectuar entrevistes de reconducció de conflictes i entrevistes de tancament.*
- d) Coordinar les reunions externes amb els òrgans de derivació o altres professionals i internes amb el personal del Servei tècnic de Punt de Trobada.*
- e) Assignar els casos als diferents professionals, segons les característiques concretes de cada cas.*
- f) Revisar i trametre els informes del personal tècnic.*

Article 24

Professionals tècnics referents

24.1 El personal tècnic del servei assignat a cada cas ha de realitzar l'observació, la intervenció i el seguiment de les visites tutelades, supervisades i de suport corresponents, així com dels intercanvis. En concret, s'encarrega de les activitats següents:

- a) Actuar com a interlocutor amb el o la menor i recollir les seves manifestacions en aquells aspectes observats vinculats amb la relació, treballant-les i canalitzant-les cap als professionals adients, i cap a l'organisme derivant.*
- b) Supervisar que la realització de l'exercici dels drets de relació i comunicació amb els fills i filles i les altres persones amb dret a visita es faci d'acord amb les disposicions del present Decret.*
- c) Emetre els informes que preveu l'article 16.*

24.2 Excepcionalment, quan així ho permeti la normativa interna, aquestes funcions podran ser realitzades pel o per la professional coordinador/a del servei.

3. APORTACIONS DE LES FUNCIONS DEL PEDAGOG/PSICOPEDAGOG EN EL PUNT DE TROBADA

En el terreny pràctic ens trobem diferents funcionaments interns dels diferents P.T. segons la casuística i els criteris funcionals propis.

Així uns tendeixen més a observar i supervisar. Altres en canvi també contempnen la funció de dinamitzar, guiar, apoderar en competències parentals, reforçar vincles i afavorir la coparentalitat dins les possibilitats familiars, fomentant la comunicació. D'aquesta manera pretenen promoure el respecte i el benestar dels infants amb interès d'atendre el bé superior d'aquest, entenent que és el destinatari principal del servei.

FUNCIONS GENERALS:

Les funcions generals entren dins el terreny professional comú, recollit al Decret 357/2011, i on el pedagog/a i/o psicopedagog/a pot actuar dins el marc de l'exercici de la supervisió, de l'anàlisi, de la intervenció en els infants, en les seves famílies i en el vincle afectiu.

- Facilitar la visita del o de la menor amb el progenitor o progenitors no custodis i/o la família extensa.
- Tractar de minimitzar les repercussions negatives mentre duri la situació.
- Oferir un espai neutral i segur per a totes les persones implicades per a l'exercici dels drets de relació i de comunicació amb els fills i les filles.
- Preservar la vinculació dels infants amb els seus progenitors o altres familiars.
- Observació, intervenció i seguiment de les visites tutelades, supervisades i de suport corresponents, així com dels intercanvis.

FUNCIONS ESPECÍFIQUES del PEDAGOG O PSICOPEDAGOG:

El pedagog/a i psicopedagog/a pot aportar elements qualitatius específics i d'aprofundiment de les tasques actuals assignades al Punt de Trobada que fins al moment no es contempnen per la seva especificitat.

Pedagog i psicopedagog contribueixen pels seus coneixements, amb elements qualitatius propis del fet educatiu en la interacció pares-fills. Aquestes funcions específiques, les afegim i valorem ja que aporten qualitat i completen les funcions del servei Punt de Trobada. Han estat elaborades pels membres del Grup de Treball de Pedagogia Social² i són fruit del coneixement i de l'exercici professional.

- Efectuar entrevistes de reconducció de conflictes i entrevistes de tancament.
- Reconstruir relacions positives entre les parts en conflicte, en benefici dels menors, facilitant eines per enfortir les habilitats parentals.

² Grup de Treball de Pedagogia Social del Col·legi de Pedagogs de Catalunya <http://www.pedagogs.cat/reg.asp?id=235&c=2&sc=12&i=ca>

- Analitzar els casos a nivell pedagògic i efectuar hipòtesis de treball que permetin la redacció d'objectius de treball amb els infants i els familiars, i millorar o refer la interacció entre pare/mare-fill.
- Assegurar la protecció a la integritat física i psicològica del o de la menor i dels progenitors, amb suport educatiu per entendre la situació i recolzar emocionalment l'estructura familiar.
- Identificar respostes defensives, sota pressió, i bloquejos personals que dificultaran el procés de comunicació; afectant l'atenció, l'escolta, l'empatia, la interacció entre el menor amb l'adult familiar, en el decurs de l'estada o visita.
- Recollir les manifestacions del menor i donar-li significat segons el context de pressió o conflicte de fidelitats que pugui estar vivint aquest.
- Situar el nivell de resiliència o no del menor, i el nivell d'afectació del context en situació de conflicte.
- Promoure la incorporació dels canvis en relació a la reestructuració familiar i de repercussió social i escolar.
- Assessorar als familiars respecte a models parentals, habilitats de socialització i autonomia, i pautes de cria que millorin les atencions educatives. Tot entenent les necessitats evolutives dels infants, i assumint la responsabilitat parental.
- Observar les comunicacions paterno/materno-filials per tal de detectar les possibles interferències comunicatives o instrumentalitzacions del menor de cara a evitar o prevenir conflictes/situacions no desitjades/violentes.
- Facilitar la millora de la comunicació entre ambdós progenitors, l'exercici autònom de la coparentalitat i la desvinculació futura del servei tècnic del punt de trobada.

ALTRES FUNCIONS ESPECÍFIQUES DEL PEDAGOG/PSICOPEDAGOG EN CONTEXT DE MÉS SUPORT

En situacions de major risc o complexitat, sobretot en famílies derivades des de serveis especialitzats com l'EAIA³ o els SATAF⁴ o d'altres, s'observa i s'intervé amb els progenitors o tutors en el desplegament de les competències parentals i relacionals. I també amb l'infant o adolescent per tal de valorar, dinamitzar la comunicació i reforçar el vincle amb els familiars. El pedagog/a o psicopedagog/a en aquests casos pot fer aportacions específiques pel coneixement que té per a:

- Dinamitzar les trobades per a què la rebuda i el comiat siguin el més satisfactòries possible, col·laborant per a què la vivència sigui en positiu.
- Promoure la participació del pare/mare en la dinàmica d'interacció i acció de la visita.

³ Equip d'Atenció a la Infància i l'Adolescència

⁴ Equips d'Assessorament Tècnic en l'àmbit de Família

- Dinamitzar o donar suport per a què els adults proporcionin un espai estable, afectiu, comunicatiu i participatiu.
- Orientar als adults per tal d'entendre les necessitats dels infants i les capacitats parentals de cures adients, pautes educatives, hàbits,...
- Destacar les fortaleces o capacitats per a apoderar a l'adult i a l'infant durant les visites. És important que la família pugui reconèixer i valorar els progressos dels seus fills o infants, a l'igual que els seus propis progressos.
- Proporcionar eines metodològiques diverses per a la bona relació en funció del desenvolupament del nen/a. Com per exemple, l'ús de la llibreta per a escriure encàrrecs, per exemple alguna activitat que han fet junts, alguna foto,...
- Observar la dinàmica dels membres de la visita:
 - El llenguatge no verbal: lloc on es col·loquen els pares i l'infant, el contacte físic, visual,...
 - Iniciativa dels pares i de l'infant, i respostes dels uns i dels altres.
 - Temes de conversa (sobre l'infant, els acollidors o pare custodi, sobre el centre de menors, ...)
 - Realització de jocs, dibuixos, etc. durant la sessió. Intent d'adaptació a temes que motiven ambdues parts.
 - Interès per entendre's i apropar-se les dues parts. Nivell d'escolta i d'afecte.
- Orientar als adults per a solucionar situacions de conflicte en el context de la visita.
- Informar i canalitzar la continuació del treball pedagògic i psicopedagògic a altres serveis de la xarxa formal i informal.
- Recavar informació de la situació familiar actual dels pares a través d'entrevistes (models o estils educatius, capacitats parentals, relacions parental-filial, ...)
- Supervisar i intervenir per a evitar possibles missatges en contra de la figura del familiar no present, hipotètiques instrumentalitzacions del menor, o pressió al mateix menor per intentar crear conflicte de fidelitats (compatible amb el Síndrome d'Alienació Parental).
- Emetre informes pedagògics i/o psicopedagògics de les observacions i manifestacions rellevants.
- Coordinar amb els professionals de la xarxa social que intervenen en relació al menor i famílies per a posar en comú les diferents valoracions professionals complementàries.

4. CONCLUSIONS

L'espai del P.T. permet exercir el dret a visita quan, després d'una separació o divorci, s'ha interromput, o el seu compliment és difícil o conflictiu.

El Punt de Trobada per tant constitueix un espai d'interacció i relació familiar, on les persones que hi assisteixen, adults i nens, tenen la necessitat d'un suport especialitzat per haver fracassar altres estratègies d'apropament mutu, o bé per conflictes que afecten greument o comprometen l'exercici adequat de la parentalitat en detriment de la bona atenció dels infants. Tant el Punt de Trobada, com la mediació en el conflicte, poden ser espais per abordar, reduir o resoldre el conflicte. I per això es fa necessària l'aportació pedagògica per a reconduir, pautar i orientar aquesta interacció i vinculació.

Tant per a la supervisió, l'anàlisi o la intervenció per a la millora en la relació paterno-filial, el pedagog/a o psicopedagog/a és una figura clau per a emmarcar en unes ocasions, i apoderar en altres, el rol parental i el vincle sa.

Els pedagogs i psicopedagogs tenen la capacitat tècnica per estar amatents a l'evolució de les trobades i orientar les millores en la relació patern-filial en el transcurs de les visites.

Segons recull el document d'Elena Morte i Marisol Lila en "*La alternativa al conflicto: Punto de encuentro familiar*", conclou:

"... Se podrían promover nuevas actividades dentro de los PEF5, destinadas a fomentar la coparentalidad, tales como grupos de trabajos para compartir experiencias entre los usuarios y escuelas de padres para promover las habilidades de crianza y parentalidad. Del mismo modo, también se podrían generar iniciativas destinadas a la optimización del funcionamiento del centro, a mejorar la calidad del servicio y a promover la formación especializada del personal técnico. También sería necesaria la creación de un marco jurídico que regulara el servicio a todos los niveles, creando un reglamento interno común y una normativa externa para todos los puntos de encuentro. De esta manera, se podrían generar protocolos de actuación que fomentaran la coordinación entre los órganos derivantes y los Puntos de Encuentro Familiar".

Per tot el que s'ha exposat en aquest document fruit de l'anàlisi i debat del Grup de Treball de Pedagogia Social, des del Col·legi de Pedagogs de Catalunya considerem que el PEDAGOG/A i el PSICOPEDAGOG/A, hauria de ser incorporat en els PUNTS DE TROBADA per aportar valor pedagògic en els equips professionals, petició que es fa per a què es tingui en compte en la revisió de l'actual Cartera de Serveis Socials.

*Grup de Treball de Pedagogia Social
Vocalia de Social
Col·legi de Pedagogs de Catalunya
14 de març de 2015*

⁵ PEF Punto de encuentro familiar

5. FONTS DE CONSULTA:

NORMATIVA LEGAL:

- DECRET 357/2011, [Portal Jurídic de Catalunya. Generalitat de Catalunya](#)
- Evaluación de la aplicación de la Ley Orgánica 1/2004 de 28 de diciembre. Medidas de protección contra la violencia de género en el ámbito Autonómico:
- <http://www.msssi.gob.es/ssi/violenciaGenero/Documentacion/seguimientoEvaluacion/DOC/balanceCCAA2009.pdf>
- Instrumento de Ratificación de la Convención sobre los Derechos del Niño, adoptada por la Asamblea General de las Naciones Unidas el 20 de noviembre de 1989. BOE núm. 313, de 31 de diciembre de 1990 <http://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-1990-31312>
- Ley Orgánica 1/1996, de 15 de enero, de Protección Jurídica del Menor, de modificación parcial del Código Civil y de la Ley de Enjuiciamiento Civil.
<http://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-1996-1069>

BIBLIOGRAFIA

- Morral, Pilar. Acolliments en família extensa. Valoració i intervenció a l'EAIA del Vallès Occidental. Juny 2004. Publicat a la revista del Treball Social.
- Domínguez López, I. (2005). La nueva realidad familiar: su incidencia en la infancia. Apuntes de Psicología. Vol. 23, número 2, págs. 209-218
- Morte Barrachina, E., & Lila Murillo, M. (2007). La alternativa al conflicto: Punto de Encuentro Familiar. Intervención psicosocial [online]. 2007. Vol.16, n.3. pp. 289-302.
- Orgilés, M., Espada, J., & Piñero, J. (2007). Intervención psicológica con hijos de padres separados: Experiencia de un Punto de Encuentro Familiar. Anales de psicología, pp. 240-244.
- Peña Yáñez, M. A. Intervención de los equipos técnicos y punto de encuentro familiar. Localización: Estudios jurídicos, ISSN-e 1888-7740. DIALNET N°. 2004, 2004
- Sacristán, M. (2002). Programa punto de encuentro de aprome: una propuesta para facilitar las relaciones familiares después de la separación. *Psicopatología Clínica, Legal y Forense*, 2(3), pp. 125-135.
- Morte Barrachina, E y Lila Murillo, M. La alternativa al conflicto: Punto de encuentro familiar en Intervención Psicosocial v.16 n.3 Madrid 2007
http://scielo.isciii.es/scielo.php?pid=s1132-05592007000300001&script=sci_arttext
- Serrano Castro, F.A (2004) Relaciones paterno-filiales. El Derecho. Sevilla
[http://books.google.es/books?id=p0TVvx4UP1kC&pg=PA138&lpg=PA138&dq=Carta+Europea+de+los+Puntos+de+Encuentro+para+el+mantenimiento+de+las+relaciones+hijospadres+\(2004\).&source=bl&ots=racLweu_H4&sig=Pb_laXV91netE5ck91RLOhS88Q&hl=en&sa=X&ei=XW9LVI3dM4jLaPPkgMAB&ved=OCDAQ6AEwAq#v=onepage&q&f=false](http://books.google.es/books?id=p0TVvx4UP1kC&pg=PA138&lpg=PA138&dq=Carta+Europea+de+los+Puntos+de+Encuentro+para+el+mantenimiento+de+las+relaciones+hijospadres+(2004).&source=bl&ots=racLweu_H4&sig=Pb_laXV91netE5ck91RLOhS88Q&hl=en&sa=X&ei=XW9LVI3dM4jLaPPkgMAB&ved=OCDAQ6AEwAq#v=onepage&q&f=false)

WEBGRAFIA

- Serveis Tècnics de Punt de Trobada. Catàleg de Serveis de la Generalitat de Catalunya
http://sac.gencat.cat/sacgencat/AppJava/servei_fitxa.jsp?codi=14291
- Federación Nacional de los Puntos de Encuentro para el Derecho de Visitas (FEDEPE)
<http://www.fedepe.org/>
- Webs de punts de trobada:
 - ✓ <http://punddetrobada-acdma.com/pdt/index.php?idm=cat&pag=1>
 - ✓ <http://www.consorciasc.cat/index.php/equipament-i-serveis/centre-i-serveis-d-atencio-a-persones-v-citimes-de-violencia-masclista/stpt-serveis-tecnics-de-punt-de-trobada#els-serveis>
 - ✓ <http://www.fsyc.org/proyectos/punt-de-trobada-familiar-de-sant-andreu-i-sant-marti/?lang=ca>
 - ✓ <http://sabadell.cat/es/fitxa-repertori/11195-repertori-22585>
 - ✓ <http://www.eduvic.coop/index.php/serveis/que-gestionem/11-estatics/serveis/23-servei-tecnic-punt-de-trobada>
 - ✓ <http://www.granollers.cat/benestar-social/punt-trobada>
 - ✓ http://www.terrassa.cat/Front/final/_YJxQFckYh8zFPyi7utVijQvqG52YS8sA8dv-nroy1ZnrjtyP-vTRhA
 - ✓ [http://www.carm.es/web/pagina?IDCONTENIDO=6014&IDTIPO=100&RASTRO=c572\\$m](http://www.carm.es/web/pagina?IDCONTENIDO=6014&IDTIPO=100&RASTRO=c572$m)

